

80/78 Nebe Suresi

1. Soru soranlar müşrikler, sordukları büyük haber kıyamettir. 70/Meâric suresi birinci ayette olduğu gibi sormaları da öğrenmek için değil, “Haydi getir.” diye, alay edip meydan okumak içindir. İhtilaf da muhalefet etmek ve karşı çıkmak anlamındadır (Maverdî, *en-Nüket*; Mukatil, *et-Tefsir*; 4/Nisa 1. ayetin tefsiri). “Yetesâelûne” fiili, soru sormak, istemek ve ihtiyaç duymak anlamlarına gelmektedir. Ragıb, *Müfredat*’ında bu kelimenin soru anlamında kullanılması halinde sözlü cevap verilmesi, istek ve ihtiyaç belirtme anlamında kullanılması durumunda ise ihtiyacın karşılanması anlamını beraberinde getirdiğine dikkat çeker. Bundan dolayı “es’ele” fiili, hem cevap vermek hem de muhtacın ihtiyacını karşılamak anlamında kullanılmaktadır (Zebidî, *Tâc*). Kur’an, bu kelimeyi her üç anlamda da kullanmaktadır (70/Mearic 1; 20/Taha 36; 41/Fussilet 10). Bu sebeple biz, “sâil” kelimesini, “muhtaç” diye çevirmeye özen gösterdik (93/Duha 10; 21/Enbiya 13).

2. “Kokuşmuş su” diye çevirdiğimiz “ğassak” kelimesi, gece için kullanılırsa karanlık anlamına, su veya bir sıvı için kullanılırsa kokuşmuş su, yaradan akan sarı su, irin, iltihap anlamlarına gelmektedir (Maverdî, *en-Nüket*; Zemahşerî, *Keşşaf*; ayrıca bkz. 69/Hâkka 36, 37. ayetler ve ilgili dipnot).

3. Müslümanlar, dünyada kâfirlerin yalanlamalarına, saçma sapan eleştirilerine maruz kaldıkları için böyle bir ifade seçilmiş olmalı.

4. Bu cümle, müminlere müjdelenen bu ödüller konusuyla kâfirlerin yardım beklentilerinden bahseden 38. ayet arasında bir geçiş cümlesidir. Onların itiraz etmesi, yardım görmesi bir yana Allah’a başvuruda bulunmaları bile izne tabidir.

5. Buradaki “Ruh”un Cebrail, meleklerin en üstünü ve koruyucusu olan başka bir melek veya başka bir varlık, vahiy ve Kur’an veya Âdemoğullarının ruhu olduğu yönünde yorumlar yapılmıştır. İnsan ruhunun Allah’ın huzuruna çıkarılmasından bahseden 70/Meâric 3 ve 4. ayetlerin açıklaması olan bu ayet, 79/Nâziât 1-5. ayetler tarafından açıklanmaktadır. Melekler ve Ruh, Allah’ın huzurunda kıyama durduğunda Allah’tan izinsiz kimse konuşmamaktadır. İbn Abbas’a göre konuşan da sadece doğruyu söyleyecektir ki ifadenin akışından şahidlikten bahsedildiği açıktır. Müşriklerin şefaat inancı reddedilmektedir (Maverdî, *en-Nüket*).